

Första läsningen: **Sef 3:14-17** (*Herren jublar av glädje över dig*)

Den nordiska biskopskonferensen har bestämt att denna tredje söndag i advent varje år ska firas som Livets söndag, inte minst för att komma ihåg vårt ansvar att skydda de ofödda barnens rätt till liv. Varje graviditet är en hälsning från Gud – han litar på dig. Sefanjas glädjebud från Gud låter som Gabriels ord till Maria, när hon skulle bli havande och föda Guds Son (Luk 1:26-38). Gud *bor hos dig*, säger Sefanja (v. 15 och 17). Mörka tankar hotar den som inte hittar stöd för sin graviditet i omgivningen. Men *var inte rädd, låt inte händerna sjunka i missmod* (v. 16). Många unga flickor utsätts för påtryckningar från sina närmaste att de ska göra abort. De får kanske veta att de är egoister. Deras föräldrar ”skäms” för dem. Men *Gud jublar av glädje över dig i sin översvallande kärlek* (v. 17). Gud talar här till varje människa. Stanna vid bilden, smaka på den, ta den till ditt hjärta! Gud jublade över dig när du var ett foster (Ps 139:13-16; Jer 1:5). *Du skall leva* (Hes 16:6). Vi måste säkra allas rätt till livet!

Andra läsningen: **Fil 4:4-7** (*Gläd er alltid. Herren är nära*)

Man skulle kunna betrakta orden i denna läsning hur länge som helst. Vi ska vara ”fördragsamma” säger Paulus i v. 5. Det grekiska ordet bakom handlar om att vara mild, inte självupptagen eller småaktig utan öppen, välvillig, överseende och glad. Vissa människor är faktiskt sådana. De kan överraska dig med en kram. Gud är så – en god vän som ser din oro och säger: ”Berätta ALLT för mig!” (v. 6). Någon som tillåter dig att se positivt på dig själv och det som nu sker inom dig. *Gör er inga bekymmer* (v. 6). **Du klarar detta. Du kommer att lyckas.** Gud vill *ge våra hjärtan och tankar skydd i Kristus Jesus* (v. 7). Vi får rätten att tänka positivt. Den som av hela sitt hjärta tar denna kärlek till sig fylls av glädje och tacksamhet och vill ge Gud en kram. Precis så var Paulus. Det känns här.

Evangelium: **Luk 3:10-18** (*Vad skall vi göra?*)

Med ”kastskovelv” (v. 17) slängdes säden upp i luften. De lätta, onyttiga agnarna fördes bort av vinden, de goda sädeskornen föll ned på ett täcke. Agnarna ska brännas, säger Döparen. Tredje söndagen i advent heter på latin *Gaudete*, ”Gläd er!” Johannes stränga predikan vill tjäna vår glädje, stå i livets tjänst. Livsglädjen är Guds gåva (Ords 5:18 f, Pred 9:9, Syr 26:1 ff och 13). Gud dömer bara de falska glädjeämnena (Ords 2:14, Ps 13:5, 35:26). En djup glädje är det att göra en annan människa gott (Jes 58:8-12). ”Det är saligare att ge än att få”, har Jesus sagt (Apg 20:35). Det kan gälla mat och kläder, som Döparen talar om, men också att ge gåvor som uppskattning, beröm, tilltro, uppmuntran, tröst, råd, ett leende, ja allt som gör vägen lättare att gå. Den allra mest ogrumlade glädjen är vetskapen om att du får lita på Guds nåd och barmhärtighet, vad än livet medför av glädje, sorg – och oplanerade utmaningar!

Från och med den 17 december räknas vardagar i advent utifrån dagens datum (se nedan)

MÅNDAGEN 17 DECEMBER

Första läsningen: **1 Mos 49:2, 8-10** (*Spiran skall inte vika från Juda*)

Den döende patriarken Jakobs (= Israels) bedömning av sina tolv söner uppfattades som en förutsägelse av deras öde, dvs. de stammars öde som de blev förfäder till. Vi hör här om Juda. Hans stam överlevde alla historiens krig och plågor. Från och med ca 500-talet f. Kr. kallas Gudsfolket för ”judarna” i Gamla testamentet. Judas spira (härskarstav) ska förbli i hans ägo, heter det i v. 10. Den hebreiska grundtexten är oklar (skadad). Antingen menas att denna stav ska förbli Judas ”tills **han** kommer till Silo” eller ”tills **han** kommer som den tillhör” eller – som Bibel 2000 föreslår: att **han** en gång ska ”motta tribut”. Vem är ”han”? Menas David, Israels förste kung, som var av Juda stam? Från helgedomen i Silo, där profeten Samuel hade växt upp och hört Guds röst som barn (1 Sam kap. 3), hämtade David förbundsarken med tio Guds bud till Jerusalem (2 Sam kap. 6). Hes 21:27 ger tolkningshjälp: med liknande ord som i dagens läsning pekas där på *en kommande frälsare*. Eftersom Davids dynasti gick under med Jerusalems nederlag mot babylonierna år 587/586 f. Kr. måste löftet till Juda (och till David i 2 Sam 7:16) om ett evigt kungavälde förstas andligt. **Jungfru Maria** vet att hennes son ska få detta välde (Luk 1:32f; jfr Upp 5:5; 12:5). Profetian avsåg **Jesus**.

Evangelium: **Matt 1:1-17** (*Jesu Kristi, Davids sons, släkttavla*)

Hoppet om Messias, ”Davids son”, var brinnande i dåtiden. Som varje from judisk flicka drömde Maria nog om att föda Messias – men till skillnad från andra hade hon ängelns ord till både henne (Luk 1:32 f) och Josef (Matt 1:20-21) att lita på. Josefs släkttavla kände hon till och kanske även de sifferspekulationer (3 gånger 14 generationer) som Matteus här ger oss. De hebreiska bokstäverna i kung Davids namn (tre konsonanter, motsvarande våra d-w-d) gav i dåtidens tänkande talvärdet 14 (d=4, w=6, alltså 4+6+4=14). Matteus poäng med siffrorna är att Jesus är en ”ny David”. Josef kan ha talat med Maria om sådant på vägen mot Betlehem, som ju var Davids stad och platsen för den kommande Messias (Mik 5:2). Namnen i släkttavlan förbryllar. Det handlar mest om sex, våld och politik. De flesta har något skandalöst över sig: incest (*Tamar*, 1 Mos kap. 38), prostitution (*Rachav*, Jos kap. 2), äktenskapsbrott (*Urias hustru*, 2 Sam kap. 11-12) eller olagligt giftermål enligt Moses lag (*Rut*, se Ruts bok 1:4; jfr 5 Mos 23:3; Esr kap. 9-10; Neh 13:1 ff.). För övrigt var det våldet som gällde. Maria står som en kontrast till dem – havande genom Guds egen Ande, en boning åt Gud som tälhelgedomen i öknen (2 Mos 40:38). Jesus lät sig födas av en helig moder men i ett syndigt släkte. Han kom inte för de perfektas skull – en tröst för oss.

Jag har inte kommit för att kalla rättfärdiga till omvändelse utan syndare (Luk 5:32).

TISDAGEN 18 DECEMBER

Första läsningen: **Jer 23:5-8** (*Jag skall låta en rättfärdig avkomling uppstå åt David*)

Guds profeter ville inget hellre än att ge stöd åt kungarna av Davids ätt i Jerusalem. Gud själv hade ju lovat David att hans dynasti skulle vara för evigt (2 Sam 7:16). Men det var en otacksam uppgift när dessa kungar började följa avgudar och förtrycka de fattiga. Profeten Jeremia fick uppleva Davids siste ättling på tronen i Jerusalem, svag och helt i händerna på den babyloniska stormakten, som gjorde slut på hans rike år 587/586 f.Kr. Denne kungs namn, Sidkia, betyder *Herren är min rättfärdighet*. Levde han upp till sitt namn? Icke! Det var bara att hoppas på en ny kung, som istället för att bara *heta* ”rättfärdig” verkligen *var* det (därför upprepar Jeremia provokativt temat ”rättfärdighet” flera gånger). I *Jesajas* bok – som Jeremia måste ha känt till - märker vi en förväntan om att Davids hus (dynasti) ska huggas ned till roten så att Gud kan låta en helt ny, messiansk, era ta sin början: *En gren skall växa ur Jishajs avhuggna stam, ett skott skall skjuta upp ur hans rot ... Rättvist dömer han de svaga* (Jes 11:1,4). Gud kommer att befria de bortförda judarna ur Babylon, säger Jeremia. Det skedde också. Men folkets återkomst till Jerusalem var inte ett självändamål. Det var en kraftsamling inför den allra största uppgiften som Gud hade i beredskap åt sitt folk: Att **ta emot Messias och föra honom som ett ljus ut till alla folk på jorden**. Det gör nu den världsvida (= katolska) kyrkan.

Evangelium: **Matt 1:18-24** (*Jesus är född av Maria som är trolovad med Josef*)

I Matteus version av Jesu födelse är det Josef som tänker, känner, handlar. Han får en chock. Maria och han har ännu inte börjat bo tillsammans och då *visade det sig att hon var havande genom helig ande* (v. 18). Hur visade det sig? För vem? Hur reagerade omgivningen? Det var bäddat för misstänksamhet, starka känslor, vrede, plågsamma förhör, anklagelser. Enligt Moses lag kunde Maria i värsta fall stenas för otrohet mot sin trolovade (5 Mos 22:23-24). Josef, den rättfärdige, vill hennes bästa, oavsett vad hon gjort. Så tänker han upphäva trolovningen i tysthet, så att hon inte skulle dömas så hårt. Josef visar vad **sann rättfärdighet** är: inte att *få rätt* genom lagens krav utan att visa *mildhet, godhet, osjälviskhet*. I drömmen förklarar Gud hur det är. Då tar Josef nästa stora modiga steg: oavsett vad andra må tänka tar han Maria till sig. Han tror på Maria och på Jesajas profetia om *Jungfrun som skall bli havande och föda Gud-med-oss* (Immanuel). Barnet får namnet Jesus (= Gud räddar) vilket är sak samma som Immanuel. Att **Gud är med sitt folk** är temat i början och i slutet av Matteus evangelium (Matt 28:20). Josef är en motbild till kung Ahas som inte trodde budskapet (Jes 7:10-14). Den rättfärdige Josef påminner om Abraham.

Han gav Gud äran och var förvissad om att det Gud har lovat kan han också infria. Därför räknades han som rättfärdig (Rom 4:20-22).

ONSDAGEN 19 DECEMBER

Första läsningen: **Dom 13:2-7, 24-25a** (*Simsons födelse förkunnas av ängeln*)

På de steniga och tätt trafikerade landsvägarna till Betlehem har Josef och Maria säkert samtalat om deras gemensamma hemlighet: den heliga graviditeten. Hur skulle barnet bli? Djupt förankrade i Gamla testamentets berättelser som de var måste de ha sett likheterna mellan dagens läsning ur Domarboken och det som hade hänt Maria men även Elisabet och Sakarias (Luk kap. 1). *Simson* var den mirakulöst starke domaren i Israel innan kungariket grundades. Redan som ofödd kallades han för *nasir*, ”avskild”, en person som helgats åt Gud, inte fick dricka av det vinstocken ger eller klippa håret men kunde räkna med gudomlig kraft (Dom 13:5 och 14; 1 Sam 1:11; 4 Mos kap. 6). Kanske tänkte Matteus så om Jesus när han i Matt 2:23 kallar Jesus för ”nasaré”, en som inför sin död lovar att inte mer dricka av det som växer på vinstocken (Matt 26:29), och kanske även Lukas när han kallar Jesuspojken ”stark” i Luk 2:40. Simsons grova och okänsliga sätt kan dock inte ha tilltalat Maria. Nasirens öde måste ha avskräckt henne. Han lurades av en kvinna, blev svag och dog som fånge i ett avgudatempel. Men bunden – med utsträckta armar – rev han ner hela templet över sig och fienderna och blev så början till räddning för Israel (Dom 16:29-30; jfr 13:5). Kunde något liknande hända hennes son? Skulle Maria drabbas av samma förlust som Simsons mor? En gammal man skulle snart profetera om något liknande (se Luk 2:34-35).

Evangelium: **Luk 1:5-25** (*Johannes Döparens födelse bebådas av Gabriel*)

Lukas vill högtidligt markera Jesu födelse som en *världshistorisk frälsningshändelse*. Därför de storpolitiska dateringarna (1:5; 2:1-2; 3:1-2) och därför den gammaltestamentliga atmosfären och stilen i de första kapitlen. Vi står framför templets innersta rum, rökelsen stiger upp och ärkeängeln Gabriel visar sig (ungefär som för profeten Daniel, Dan 9:21f). Men Lukas diktar inte. Maria har känt till dessa händelser, för hon var hos Elisabet de sista tre månaderna av dennas graviditet (Luk 1:56). Den stumme Sakarias som irriterad försöker göra sig förstådd därhemma med penna och papper (d.v.s. vaxtavla och skrivstift) måste ha skrivit om vad som hände inne i templet. Maria, redan gravid, har tagit också detta till sitt hjärta och begrundat det (Luk 2:19 och 51). Sakarias uppenbarelse stärkte hennes tro. Hon och Josef har på vägen till Betlehem säkert samtalat om Sakarias. Varför blev han stum och inte hon? Den gamle prästen begärde ”visshet” om saken från ängeln, han tvivlade alltså (v. 18). Den unga Maria ställde bara en förståelsefråga och gjorde sig sedan helt disponibel och öppen för Guds vilja, även om den överträffade hennes förstånd och fantasi (Luk 1:34-38). Prästen och hans hustru var som Simsons föräldrar: osäkra men ändå välsignade. Deras son Johannes blev som en *nasir* (v. 14-16) och en glädje och fröjd för dem (v.14). Som en ny Elia skulle han bana väg så att Gud och människor kunde försonas (v.17; jfr Mal 4:5-6 = 3:23-24 i vissa biblar).

Gör även mig, Gud, denna jul till en nasir – någon som lever helt för dig!

TORSDAGEN 20 DECEMBER

Första läsningen: **Jes 7:10-14** (*Se, den unga kvinnan skall bli havande*)

Kung Ahas, ättling till David men avfallen från Gud, sitter osäkert på sin förfaders tron. Landet är litet och svagt och hotas av ett förbund av grannstater som vill tvinga med det i uppror mot assyriska imperiet. Vad Ahas än gör kan det bli slutet för hans dynasti. Det religiösa partiet med profeterna Jesaja och Mika påminde honom gärna om Guds löfte till David, att det alltid kommer att finnas en ättling till honom på hans tron (2 Sam 7:16). Men de har starkt ogillat att han offrade sin ende son till avguden Molok (2 Kung 16:3). Nu säger Jesaja att Gud är beredd att ge honom ett hoppets tecken. Ahas bryr sig inte men får ändå beskedet att ett barn ska födas. Modern är en ung kvinna. Det *hebreiska* ordet står för en giftasvuxen kvinna, som självklart skulle vara orörd. Ordet i den *grekiska* bibelöversättningen betyder ”jungfru” i biologisk mening, och Matteus och urkyrkan förstår ordet så, Matt 1:23 och nedan. Gud ska ingripa. Man ser framför sig hur den pressade kungen skriker: *När, Jesaja, när?* Snart, försäkrar Jesaja, innan pojken är stor är Judas fiender borta (Jes 7:16). *Och vem är denna unga jungfru?* vill Ahas säkert veta. Men Jesaja har tydligen inga fler detaljer. Gud har dock mer att säga: i de följande kapitlen fördjupas temat då vi får höra om *det gudomliga barnet* (9:6-7). Davids dynasti ska bestå och leda till en paradisk era. Men barnet som ”snart” skulle komma? Bibeln berättar inget om ett barn på Ahas tid som motsvarade profetian. Den frågan försvann. Ahas red ut krisen. Hans son *Hiskia* ärvde tronen. Det fromma folket ärvde Jesajas hopp om Messias. Detta hopp skulle bara växa århundradena fram till Jesu födelse.

Evangelium: **Luk 1:26-38** (*Du skall bli havande och föda en son*)

Jungfrun skall bli havande och föda en son. De gamla orden från Jesaja (se ovan) måste ha ekat i den unga, giftasvuxna Marias öron när hon tog emot budskapet från ärkeängeln Gabriel: *Du skall bli havande och föda en son* (v. 31). Jesaja visste att pojken skulle vara ”Gud-med-oss” (Immanuel) men fick inte höra det som Maria hör nu: hans namn ska vara **Jesus** (v. 31). Samma besked fick Josef av en ängel (Matt 1:21). Vårt ”Jesus” är en latinisering av ”Yeho-shua”. Ängeln uttolkar dess hebreiska betydelse för Josef: *Herren (JHWH) är frälsningen*. Så får Jesus samma namn som den modige Josua som efter Mose ledde gudsfolket och förde det över Jordan in i det utlovade landet. Jesus ska uppfylla löftet till David men inte som David grunda en dynasti, för han ska regera **evigt** (v. 32-33). Han för folket till ett gudomligt, inte ett jordiskt (geografiskt) rike. Allt måste ha svindlat för Maria: *Vem är jag nu? Jungfru och moder till Guds son? Ska jag uppfylla Guds löften? Ja, det vill jag!*

Ropa ut din glädje, dotter Sion, jubla, dotter Jerusalem! Se, din konung kommer till dig...
I ringhet kommer han (Sak 9:9). Herren, Israels konung, bor hos dig (Sef 3:15).

FREDAGEN 21 DECEMBER

Första läsningen: **Höga v 2:8-14** (*Se, min älskade kommer springande över bergen*)

Gud älskar människan! Hur lycklig måste han inte vara när hans kärlek besvaras, när en människa ger honom ett helhjärtat JA som Maria vid Bebådelsen (Luk 1:38). Hur ska vi tänka oss Guds kärlek till Maria, Andens brud, utan att ta till *förälskelseslyrik*? Höga Visan darrar av ungdomlig kärlek. Dagens läsning är som att se Paulus ord om äktenskapskärleken mellan Kristus och kyrkan (Ef 5:31-32) omsatt i privata kärleksord. Maria är verkligen speciell – Nya förbundets gryning. Före alla andra är hon i fysisk kontakt med det människoblivna Ordet (Joh 1:14) och översköljs av Andens nåd (Luk 1:35). Hon är urcellen, kyrkan i miniformat, urkyrkans urkyrka. *Vintern är över* (v. 11). Ja, nu blir dagarna längre. Men det som menas med vintern är dödens tid, den ofruktbara perioden, syndens herravälde. Maria blomstrar i snön – finns det något mer angenämt att se än en höggravid kvinna? Tanken på Guds kärlek värmdde säkert Maria. Man fryser inte när man är förälskad.

Alternativ till första läsningen: **Sef 3:14-18a** (*Herren, som bor i dig, är Israels konung*)

Liturgin erbjuder en alternativ, lite mindre ”intim” första läsning. Sefanjas text syftar på Maria som *det nya Jerusalem*, i henne bor Gud, liksom hans närvaro fanns i stadens tempel. Den fysiska staden är kallad att bli som Maria: mottaglig för, rummet för Guds Son. Därför syftar texten också på Jesu intåg i Jerusalem som vuxen på palmsöndagen. Johannes citerar Sefanjas ord i samband med den händelsen (Joh 12:15). Maria och Jerusalem tog emot Guds Ord på två extremt olika sätt. Vilket sätt vi väljer bevisar vi i vår vardag – hur vi lever.

Evangelium: **Luk 1:39-45** (*Hur kan det hända mig, att min herres mor kommer till mig?*)

Marias ankomst till sin släkting, den äldre gravida prästhustrun, var full av glädje. Så snart Elisabet hörde Marias röst i ingången fylldes hon – och barnet i henne (jfr Luk 1:15) – av den helige Ande. Hon förstod allt som hade hänt och vad Maria hade utvalts till. Maria är *Theotókos* (Guds Moder). Det ordet använde många tidiga kyrkofäder och det slogs högtidligt fast på konciliet i Efesos år 431 att det kan och ska användas om Maria. Elisabet förkunnade läran om detta Gudsmoderskap redan i förväg (*min herres mor*, v. 43), och före henne gjorde ängeln Gabriel det på Guds befallning (Luk 1:31-32). I vart enda *Var hälsad, Maria* (Ave Maria) upprepar vi Elisabets ord om Guds välsignelse av Maria och hennes ”livsfrukt” (ett hebreiskt uttryck för barn). Vi hälsar henne med *Andens* ord (v. 41-42) liksom vi i inledningen hälsar med Gabriels ord (Luk 1:28).

Salig hon som trodde, ty det som Herren har låtit säga henne skall gå i uppfyllelse (v.45).

LÖRDAGEN 22 DECEMBER

Första läsningen: **1 Sam 1:24-28** (*Hannas tacksägelse för Samuels födelse*)

Första tiden på dagis är svår för barn, men kanske ännu svårare för föräldrarna. Att överlåta sitt barn till en internatskola vore ännu tyngre. Förr i världen satte man gärna barn i kloster (den helige Thomas av Aquino, kyrkans kanske främsta teolog, var fem år gammal!). Det är ont om katolska skolor och daghem i vårt land, men det går ofta att hitta alternativ med kristen prägel. En kristen vardag ger barnen en oersättlig grund för livet. Hanna tackar Gud för sitt barn genom att låta det bo och tjäna hos prästen Eli. Så liknar hon alla mammor som låter sina barn bli **ministranter** i mässan. Denna heliga tjänst vet inte av ålderskillnader. Alla barn gillar inte altartjänsten, men alla bör gå på kyrkans undervisning. *Låt barnen komma hit till mig och hindra dem inte*, säger Jesus (Mark 10:14). Vi vill ge våra barn det bästa vi har, vår tro, och vi snålar inte med Guds andliga gåvor för att barnen är ”för små” (därför döper vi nyfödda).

När Hanna var barnlös grät hon inför Herren, och han hörde hennes bön (1 Sam 1:10f). En annan Hanna, en gammal änka som levde tusen år senare och ständigt bad vid templet i Jerusalem, prisade och tackade Gud när hon såg Maria komma med Jesuspojken dit. Gud lät henne förstå vem han var (Luk 2:36-38). Unga Hanna och gamla Hanna är en *böneskola* för oss: *Be med hopp, be med tro, be med kärlek, be allvarligt och tålmodigt, be som en änka som tillhör Kristus*, säger Augustinus.

Shilo ligger uppe i bergen några mil norr om Jerusalem på en låg kulle. Där i templet stod förbundsarken tills kung David flyttade den till Jerusalem ca år 1000 f.Kr. (2 Sam 6:12; jfr Jos 18:1; Dom 21:19). Senare tider har slätat ut nästan alla spår, men man kan på ett ungefär lokalisera templet och be där. Första Samuelboken, kap. 1-3, ger en levande bild av livet på platsen när Eli var präst. Hannas offergåvor är en säck mjöl (en ”efa” = ca 36 liter) och en lägel (= en skinnsäck) med vin, förutom djuroffret.

Evangelium: **Luk 1:46-56** (*Stora ting låter den Mäktige ske med mig*)

Observera att dagens responsoriepsalm (mellan läsningarna) – *Hannas lovsång* (1 Sam 2:1,4-8b) – har stora likheter med *Marias lovsång*, *Magnificat*, i evangeliet idag. Att upphöjas från förnedring, ödmjukt veta sig älskad och utvald av Gud är temat. Sångerna har urgamla rötter (jfr Ps 113). Vi får den ”frälsningens grammatik” som Mose mötte vid den brinnande busken: Gud 1) ser orättvisorna, 2) förbarmar sig, och 3) befriar (2 Mos 3:7-8). Nu ska *alla släkten prisa mig salig*, säger Maria (v. 48). Det gör kyrkan också idag: präster, diakoner, ordensfolk och många andra kristna upprepar kväll efter kväll Marias lovsång. Så applåderar vi henne och Hanna.

Gud lyssnar gärna på din bön när du har det svårt – men be också när du är lycklig!
